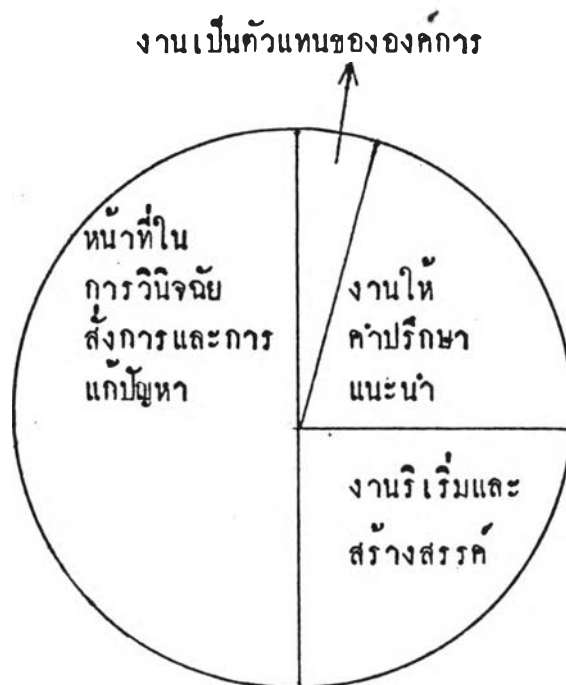

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การตัดสินใจสั่งการ (Decision Making) หรือที่เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า การวินิจฉัยสั่งการ เป็นศิลปะและภาระหน้าที่อันสำคัญ ต่อการบริหารงานทุกประเภท ทั้งนี้ เพราะการตัดสินใจของผู้บริหาร เป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อความสำเร็จหรือล้มเหลว ในการทำงานขององค์การ ถ้าหากว่าผู้บริหารกระทำการตัดสินใจและสั่งการผิดพลาดแล้ว อาจก่อให้เกิดผลเสียหายต่อการปฏิบัติงานขององค์การ ดังนั้นการตัดสินใจสั่งการจึงเป็น เรื่องที่มีความสำคัญมาก ที่ผู้บริหารจะต้องใช้เวลาและความระมัดระวังในการดำเนินการ ตัดสินใจสั่งการ เพื่อให้งานนั้นบรรลุเป้าหมายที่กำหนด พจน ชาญชัย (2521 : 9) กล่าวว่า "นักบริหารต้องใช้เวลาส่วนใหญ่ถึง ร้อยละ 50 ของเวลาทั้งหมดไปในเรื่อง การวินิจฉัยสั่งการ" สมพงศ์ เกษมสิน (2521 : 208) ได้แสดงแผนภาพการใช้เวลา ของนักบริหารกับการตัดสินใจสั่งการดังนี้

ความหมายของการตัดสินใจสั่งการ

นักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของการตัดสินใจสั่งการไว้คล้ายคลึงกันที่สำคัญ ๆ มีดังนี้คือ

ภิญโญ สาธร (2519 : 70) ให้ความหมายอรรถกถาตัดสินใจสั่งการ คือ การเลือกทาง ๆ หนึ่งจากจำนวนที่มีให้เลือกเป็นอันมาก เหตุผลที่สนับสนุนทางเลือกจึงควรมีเพียงพอ เหตุผลดังกล่าวแยกได้เป็น 2 ประเภท คือ

1. เหตุผลเกี่ยวกับคุณธรรมหรือค่านิยม (Value)
2. เหตุผลอันมาจากข้อเท็จจริงหรือข้อมูลที่ไ้มา (Evidence)

สมคิด โชติกวนิชย์ (2512 : 24) ให้ความหมายว่า การตัดสินใจสั่งการ คือการตัดสินใจเลือกทางปฏิบัติในเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่เราเห็นว่าดีที่สุด และสั่งการปฏิบัติลงไป เพื่อให้บรรลุจุดประสงค์ที่ของการ การบริหารงาน หรือการจัดการใด ๆ ที่แท้จริงแล้วก็คือ กระบวนการของการวินิจฉัยสั่งการทั้งสิ้น

แดเนียล อี กริฟฟิธส์ (Deniel E. Griffiths อ้างถึงใน สุนทร สุนทรายุทธ, 2529: 196) ว่า การวินิจฉัยสั่งการเป็นกระบวนการรวบรวมแนวความคิด และการปฏิบัติ เพื่อให้เกิดสภาวะแห่งการสั่งการที่จะนำมาใช้ในการดำเนินงานได้ ประสพผลสำเร็จตามเป้าหมายทั้งส่วนบุคคลและสังคม หรือขององค์การตามที่กำหนดเอาไว้

สมพงศ์ เกษมสิน (2517 : 191) ได้กล่าวเพิ่มเติมเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า "มีสิ่งพึงสังเกตอีกประการหนึ่งเกี่ยวกับการตัดสินใจสั่งการ คือ การสั่งงานซึ่งมีความสำคัญต่อผลสำเร็จของการตัดสินใจสั่งการมาก เพราะการสั่งงานเป็นมรรค (Means) ที่จะนำการตัดสินใจไปสู่เป้าหมาย (End) อันเป็นจุดประสงค์ของการตัดสินใจสั่งการนั้น"

จากการประมวลข้อคิดเห็นของนักการศึกษาหลาย ๆ ท่าน สรุปได้ว่า การตัดสินใจ คือ การเลือกทางปฏิบัติที่เห็นว่าดีที่สุด และปฏิบัติเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ต้องการ

ข้อตกลงเบื้องต้นเกี่ยวกับการตัดสินใจสั่งการ

แดเนียล อี กริฟฟิธส์ (Daniel E. Griffiths, 1959 : 71 - 74) ได้กล่าวถึงความเข้าใจและแนวคิดเกี่ยวกับการตัดสินใจสั่งการ โดยอาศัยข้อตกลงเบื้องต้น 4 ประการ คือ

1. การบริหาร เป็นพฤติกรรมอย่างหนึ่งที่พบเห็นได้ในองค์การของมนุษย์ ทุกองค์การ การบริหารเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตมนุษย์ ในสังคมย่อมมีการแบ่งแยกหน่วยงาน ออกเป็นหน่วยย่อย ๆ จึงจำเป็นต้องมีกฎเกณฑ์ในการปฏิบัติงาน เพื่อให้การดำเนินงาน เป็นไปด้วยความเรียบร้อย
2. การบริหาร เป็นกระบวนการที่จะอำนวยความสะดวก และควบคุมวิธีการดำรงชีวิต ของมนุษย์ที่อยู่ร่วมกันในระบบสังคมขององค์การ
3. หน้าที่เฉพาะของการบริหาร คือ การพัฒนาและวางกฎเกณฑ์ของกระบวนการตัดสินใจสั่งการ ให้มีประสิทธิภาพที่สุดเท่าที่จะทำได้
4. ผู้บริหารทำงานกับกลุ่มคน ไม่ใช่ทำกับบุคคลใดบุคคลหนึ่งโดยเฉพาะ ดังนั้น การตัดสินใจสั่งการควรให้กลุ่มบุคคลได้รับรู้และเข้าใจ

จากข้อตกลงเบื้องต้นทั้ง 4 ประการนี้ แสดงให้เห็นว่า การบริหารเป็นกระบวนการช่วยให้การดำเนินการต่าง ๆ ของมนุษย์ในสังคมดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย และบรรลุวัตถุประสงค์ และการบริหารหรือตัดสินใจสั่งการนี้จะต้องได้รับความร่วมมือจากผู้ร่วมงานคนอื่น ๆ อีกด้วย

ประเภทของการตัดสินใจสั่งการ

เชสเตอร์ ไอ บาร์นาร์ค (Chester I Barnard, 1938 : 185) ได้แบ่ง การตัดสินใจเป็น 3 ประเภทคือ

1. การตัดสินใจโดยคำสั่งของผู้มีอำนาจเบื้องต้น (Intermediary Decisions) มักจะเกี่ยวกับการตีความคำสั่ง หรือข้อเสนอแนะ

กระบวนการตัดสินใจสั่งการ

กระบวนการตัดสินใจสั่งการ ที่นักวิชาการแต่ละท่านเสนอไว้อาจมีข้อความแตกต่างกันไป แต่สาระสำคัญจะคล้าย ๆ กันอยู่ เพราะส่วนใหญ่ใช้วิธีการแก้ปัญหาที่เรียกว่า Problem Solving เป็นหลัก ดังนี้

เฮอเบิร์ต เอ. ไชมอน (Herbert A. Simon, 1960 : 2)

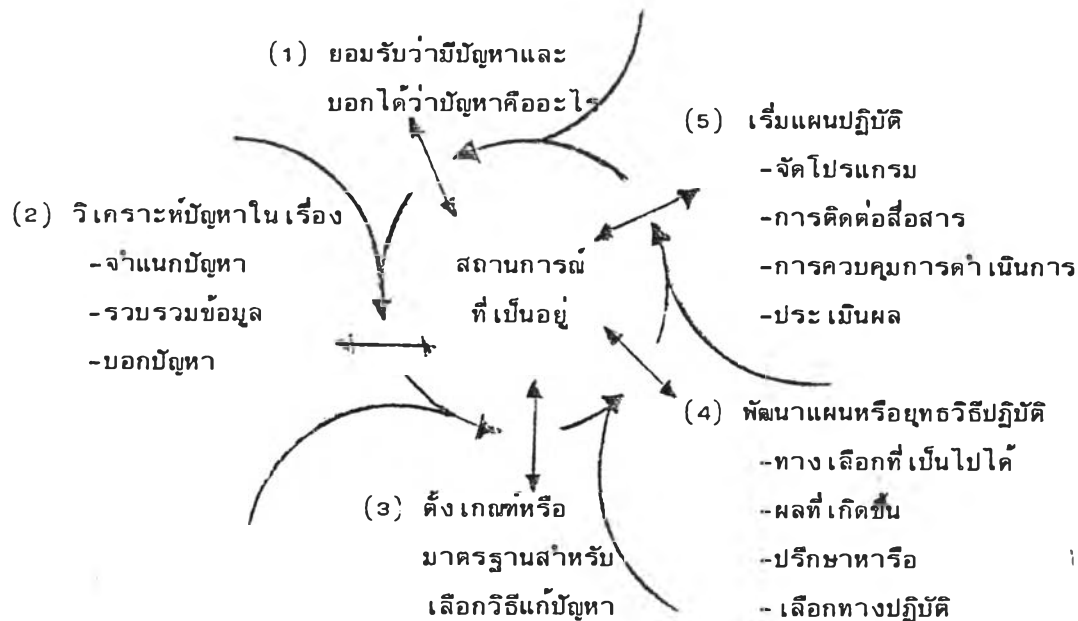
ให้ความเห็นว่า กระบวนการตัดสินใจสั่งการนั้น ประกอบด้วย 3 ขั้นตอนที่สำคัญคือ

1. การศึกษาสถานะแวดล้อมต่าง ๆ เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลในการตัดสินใจ
2. การวิเคราะห์สถานะแวดล้อมอันเป็นข้อมูลนั้น เพื่อกำหนดทางเลือกในการตัดสินใจ
3. การตัดสินใจเลือกทางเลือกที่เห็นว่าดีที่สุด

ลูทิจฟิลด์ (Litchfield, 2521 : 195 - 196) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการตัดสินใจไว้ 5 ขั้นตอน คือ

1. พยายามแยกแยะตัวปัญหาหรือค้นตัวปัญหาออกมาให้ได้
2. หาข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับตัวปัญหานั้น
3. ประเมินค่าของข่าวสาร
4. กำหนดทางเลือกเมื่อได้ประเมินค่าข้อมูลต่าง ๆ เรียบร้อยแล้ว
5. ปฏิบัติการตัดสินใจเลือกทางเลือก

Litchfield (อ้างถึงใน สุนทร สุนทรายุทธ, 2529 : 200) ได้อธิบายกระบวนการวินิจฉัยสั่งการ โดยเปรียบเทียบกับวงล้อการลงมือปฏิบัติแต่ละชั้นในวงล้อมีเหมือน ๆ กันทุกหน่วยงาน ซึ่งจะแตกต่างกันตรงส่วนประกอบ

แสดง วัฏจักรการกระทำวินิจฉัยสั่งการ

สำหรับ แดเนียล อี กริฟฟิธส์ (Daniel E. Griffiths, 1959 : 94)
ได้เสนอแนะว่า การตัดสินใจสั่งการควรมีขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาว่าปัญหาคืออะไร และวางขอบเขตของปัญหานั้น
2. วิเคราะห์และประเมินผลปัญหานั้น
3. สร้างเกณฑ์และมาตรฐานเพื่อประเมินผลทางเลือกหรือการตัดสินใจ
4. รวบรวมข้อมูล
5. หาทางเลือกหรือวิธีแก้ปัญหาคือที่ดีที่สุด
6. ลงมือปฏิบัติตามทางเลือกที่คิดว่า โดย
  - ก. วางโปรแกรมการแก้ปัญหา
  - ข. ควบคุมกิจกรรมในโปรแกรมนั้น
  - ค. ประเมินผลที่ได้และกระบวนการที่ทำไป

กระบวนการตัดสินใจนับเป็นการแก้ปัญหาเมื่อการแก้ปัญหาบรรลุผลสำเร็จตรงตามวัตถุประสงค์ ก็เป็นการสิ้นสุดการแก้ปัญหาในเรื่องนั้น ถ้าแก้ปัญหาไม่ได้ตามที่คาดไว้ จำเป็นต้องทบทวนเพื่อหาทางแก้ปัญหาใหม่ โดยเริ่มจากขั้นตอนแรกเรื่อยไปจนถึงการปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหานั้น สวัสดิ์ สุคนธรังษี (2517 : 1) มีความเห็นว่า "การวินิจฉัยสั่งการเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องกันเรื่อยไป กล่าวคือ เมื่อตัดสินใจว่าจะปฏิบัติอะไรลงไปแล้ว การปฏิบัตินั้น ๆ ก็จะทำให้เกิดปัญหาที่จะต้องวินิจฉัยสั่งการต่อไปอีก"

ลักษณะของการตัดสินใจ

บรรลอม ภูษงคกุล (2510 : 242) ได้กล่าวถึง ลักษณะของการตัดสินใจสั่งการว่ามี 2 ลักษณะคือ

1. การตัดสินใจสั่งการแบบสามัญสำนึก (Spontaneous Decision)
เป็นการตัดสินใจที่ไร้ประสบการณ์ หรือความรู้ในอภิมานเป็นแนวการตัดสินใจ การตัดสินใจในลักษณะนี้ใช้กับงานที่ต้องปฏิบัติอยู่เป็นประจำ (Routine Decision Making)
2. การตัดสินใจสั่งการแบบไตร่ตรองด้วยเหตุผล (Rational Decision)
เป็นการตัดสินใจที่ต้องใช้พิจารณาประกอบ จะอาศัยกฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับเพียงอย่างเดียวไม่ได้ ต้องอาศัยสถิติข้อมูลและข่าวสารต่าง ๆ ปัญหาที่ต้องตัดสินใจมักเป็นปัญหาที่มีผลกระทบต่อการทำงานขององค์การ ปัญหาที่จะทำการตัดสินใจ มักเป็นโครงการ หรือเป็นปัญหาที่เกิดจากสถานการณ์เปลี่ยนแปลง

องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ

เป็นที่ยอมรับกันแล้วว่า การตัดสินใจสั่งการเป็นหัวใจของการบริหาร ดังนั้นสำหรับนักบริหารจะตัดสินใจให้ถูกต้องและรวดเร็วที่สุด จะต้องมีความเข้าใจในเรื่องต่อไปนี้คือ

1. การจัดองค์การ (Organization),

เชสเตอร์ ไอ บาร์นาร์ค (Chester I Barnard, 1966 : 72)

ได้นิยามความหมายขององค์การไว้ว่า "องค์การคือระบบการร่วมมือประสานกิจกรรม

หรือกำลังของบุคคลอย่างมีจิตสำนึก รู้สึกถึงการกระทำนั้น" กล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า องค์การ คือการร่วมมือประสานกันระหว่างบุคคลหลาย ๆ บุคคล ที่มีความตั้งใจร่วมกัน มีวัตถุประสงค์เดียวกัน เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างดี ใ้ผลสำเร็จตรงตาม เป้าหมาย

องค์การมีลักษณะสำคัญ 5 ประการ คือ

1. ประกอบด้วยกลุ่มคนตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป
2. กลุ่มคนนี้มีความสัมพันธ์กันเพื่อจะทำกิจกรรมร่วมกัน
3. มีการแบ่งแยกหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกในองค์การ
4. มีโครงสร้างของการบริหารงาน หรือการบังคับบัญชา
5. มีวัตถุประสงค์ในการ ดำเนินกิจการเป็นของตนเอง

องค์การในการบริหารที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจสั่งการ ได้แก่ องค์การ ทั้ง 2 ประเภท อันเป็นที่ทราบกันในหมู่นักบริหาร ได้แก่ องค์การรูปนัย (Formal Organization) และองค์การอรูปนัย (Informal Organization) สำหรับ องค์การรูปนัยนั้น เป็นองค์การที่มีลักษณะ 5 ประการ ตามที่กล่าวมาแล้วข้างต้น กล่าวคือ เป็นองค์การที่เป็นไปตามแบบมีกฎเกณฑ์ เป็นองค์การที่ถูกตั้งตามระบบสังคม คนที่ทำงาน ในองค์การ จะทำงานโดยมีความสัมพันธ์กันเป็นทางการ มีการทำงานกันเป็นระบบ มีสายงานชัดเจน เป็นระเบียบ และการตัดสินใจสั่งการในองค์การจะดำเนินไปตาม ลำดับชั้น

ส่วนองค์การอรูปนัยนั้น หมายถึง การรวมตัวกันของกลุ่มบุคคล คือ องค์การย่อย ในลักษณะที่เป็นไปโดยสมัครใจ ไม่มีระบบหรือระเบียบที่แน่นอน จะเกิดขึ้น เมื่อบุคคลมีความสนิทสนมกัน เนื่องจากพบปะกันบ่อยครั้ง และการพบกันนั้นนำไปสู่จุดสนใจ หรือความคิดเห็นหรือประโยชน์ร่วมกันในที่สุด โดยปกติขององค์การอรูปนัยนี้มีหรือเกิดขึ้นเพื่อ ท่อทาน หรือส่งเสริมองค์การรูปนัย และองค์การอรูปนัยนี้จะเกิดในองค์การรูปนัยเท่านั้น

โรงเรียนมัธยมศึกษาเป็นองค์การรูปนัยอย่างหนึ่งและอยู่ในระบบราชการ การตัดสินใจสั่งการ ต้องดำเนินไปตามระเบียบแบบแผนและมีชั้นตอน อย่างไรก็ตาม

ผู้บริหารต้องระลึกอยู่เสมอว่า ในโรงเรียนที่เป็นองค์การรูปนัยย่อมมีองค์การรูปนัย การตัดสินใจสั่งการของผู้บริหาร ต้องทำความเข้าใจกับองค์การรูปนัยนั้น เพื่อประโยชน์ ในการพิจารณาตัดสินใจสั่งการ

2. อำนาจหน้าที่ในการบริหาร (Authority)

สมพงษ์ เกษมสิน (2519 : 131) ให้ความหมายว่า เป็นสิทธิที่จะ ออกคำสั่ง และมีอำนาจที่จะโน้มน้าวให้บุคคลอื่นไปปฏิบัติตาม เป็นการรวมกันของอำนาจ บารมี และสิทธิ เพื่อให้เกิดความมั่นใจในอันที่จะสามารถดำเนินงานที่ได้รับมอบหมาย ให้บรรลุ ผลสำเร็จ

หุบ กาญจนประการ (2507 : 641) ได้ให้ความแตกต่างของ อำนาจหน้าที่ (Authority) และอำนาจบริหาร (Administrative Power) ไว้ดังนี้

"อำนาจหน้าที่นั้น มีลักษณะเป็นสิทธิที่จะสั่งการใด ๆ ได้ตามที่กฎหมาย กำหนดให้อำนาจไว้ (Right to Make Decision) ฉะนั้น ย่อมจะประจักษ์ชัดว่า อำนาจหน้าที่ที่มีมาจากรัฐธรรมนูญ กฎหมาย ข้อบังคับ แบบธรรมเนียมการปฏิบัติราชการ และการมอบอำนาจหน้าที่" ส่วนคำว่า อำนาจบริหาร หรือ Administrative Power นั้น มุ่งใช้โดยนัยที่ จะแสดงให้เห็นเกี่ยวกับความสามารถของผู้มีอำนาจหน้าที่เฉพาะ อย่างยิ่งในส่วนที่เกี่ยวกับความสามารถของผู้นั้นว่า มีความสามารถให้บุคคลอื่นเชื่อฟัง ปฏิบัติตามคำสั่งเพียงใด (Capacity to Command)

อำนาจบริหาร เป็นอำนาจที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับเท่าที่ ความรู้ ความสามารถ ตลอดจนความสัมพันธ์ของผู้บังคับบัญชากับผู้ใต้บังคับบัญชา หรือถลาอีกนัยหนึ่งก็คือ การที่จะใช้อำนาจให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติงานให้ได้ทั้งงานและน้ำใจนั่นเอง ในกรณีนี้ จะเห็นได้ประจักษ์ชัดยิ่งขึ้น ถ้าพิจารณาถึงบุคคลที่ไปดำรงตำแหน่งเดียวกัน ต่างวาระกัน บุคคลเหล่านั้นอาจมีอำนาจในลักษณะของการใช้สิทธิได้ผลไม่เท่าเทียมกัน

สรุปได้ว่า อำนาจหน้าที่เป็นองค์ประกอบหนึ่งที่มีส่วนช่วยในการตัดสินใจ สั่งการในการบริหาร อำนาจหน้าที่เกิดหรือมีขึ้นพร้อม ๆ กับมีการจัดตั้งองค์การ หรือ หน่วยงานโดยอาจมีกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ และธรรมเนียมประเพณี ระบุไว้ใน

องค์การหนึ่ง ๆ ย่อมมีการแบ่งอำนาจหน้าที่ ความรับผิดชอบระหว่างผู้ร่วมงาน ซึ่งถือว่าเป็นการกระจายอำนาจในการตัดสินใจ อำนาจหน้าที่จะมาพร้อมกับตำแหน่ง การที่ผู้ดำรงตำแหน่งใด ๆ จะรับคำสั่ง หรือออกคำสั่งจะต้องพิจารณาว่าตนมีอำนาจหน้าที่ที่จะกระทำเช่นนั้นได้หรือไม่

3. การติดต่อสื่อสาร (Communication)

การติดต่อสื่อสาร คือ กระบวนการนำความหมาย และรวมทั้งแนวปฏิบัติทั้งหลายที่ทำให้เกิดความเข้าใจของคน ๆ หนึ่งไปยังอีกคนหนึ่ง หรืออีกนัยหนึ่งก็คือ การที่ผู้บังคับบัญชาส่งข่าวสารไปยังผู้ใต้บังคับบัญชา และการที่ผู้ใต้บังคับบัญชาเสนอความคิดเห็นของตนแก่ผู้บังคับบัญชานั้นเอง

การติดต่อสื่อสารในองค์การ หรือหน่วยงานมีความมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์ที่สำคัญ 2 ประการ คือ

1. เพื่อการประสานงานให้การปฏิบัติบรรลุเป้าหมายร่วมกัน
2. เพื่อกระตุ้นให้ผู้ร่วมงานปฏิบัติตามวัตถุประสงค์ขององค์การอย่างเต็มที่ ใฝ่ผล และมีประสิทธิภาพ

ในการปฏิบัติงานร่วมกันของหน่วยงานหรือองค์การ ซึ่งมีผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชา ย่อมจะมีหน่วยงานย่อยฝ่ายต่าง ๆ หลายฝ่าย มีการบังคับบัญชาตามสายงานหลายระดับ มีบุคคลหลายประเภท หลายความคิด การติดต่อให้เข้าใจตรงกัน จึงเป็นเรื่องยุ่งยากมิใช่น้อย ดังนั้น การติดต่อสื่อสารที่ดีและมีประสิทธิภาพจึงมีความสำคัญมาก ในองค์การขนาดใหญ่ ผู้บังคับบัญชาจะต้องจัดระบบการติดต่อสื่อสารอย่างดี จึงจะเกิดการประสานงานเชื่อมโยงกันด้วยความเรียบร้อยและประสบผลสำเร็จ

คาร์ล กอยทซ์ (Karl Deutsch) อ้างถึงใน วิจัย ทันศิริ (2517 : 7) กล่าวว่า การสื่อสารคือ ระบบประสาทของกระบวนการตัดสินใจ ถ้าหากระบบประสาทนี้เกิดชักช้ำของ บกพร่อง ณ ที่ใด กระบวนการตัดสินใจก็ย่อมปฏิบัติงานอย่างบกพร่อง ณ ที่นั้น

สรุปได้ว่า การศึกษาคือการมีความสำคัญต่อการตัดสินใจมาก การสื่อสารกันจะทำให้ทราบข้อมูลต่าง ๆ ข้อมูลมีความสำคัญต่อการตัดสินใจอย่างยิ่ง ดังนั้นกระบวนการตัดสินใจจึงต้องอาศัยระบบการสื่อสารที่ดี และมีช่องทางในการศึกษาคือสื่อสารที่เพียงพอ

จะเห็นได้ว่า องค์ประกอบที่กล่าว อันได้แก่ การจัดองค์การ อำนาจหน้าที่ในการบริหารงานองค์การ และการศึกษาคือสื่อสารในองค์การมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจสั่งการในโรงเรียน การตัดสินใจสั่งการจะรวดเร็ว และมีความถูกต้องเพียงใด ผู้บริหารในโรงเรียนจะต้องจัดองค์ประกอบดังกล่าว ให้เหมาะสมและสัมพันธ์กัน

การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

ผู้บริหารการศึกษาในสังคมประชาธิปไตยควรถือว่าตนเองเป็นทั้งนักบริหารและนักวิชาการ มีบทบาทและหน้าที่อันพึงกระทำตามแบบระบอบประชาธิปไตย กระบวนการบริหารควรมุ่งหมายให้เกิดความร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ความมองปัญหาและรับฟังปัญหา ฟังความคิดเห็นจากฝ่ายต่าง ๆ กว้างทุกฝ่ายผล และความเป็นธรรม (กรมสามัญศึกษา, 2526 : 57) เคนิส เอฟ ทอมสัน (Denis F. Thompson, 1972 : 158-159) กล่าวว่า การที่ให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการบริหารงานนั้น เนื่องจากเหตุผล 3 ประการ คือ

1. บุคคลที่จะถูกกระทบจากการตัดสินใจใด ๆ ในองค์การนั้นควรมีส่วนรับรู้ในการตั้งกฎเกณฑ์ต่าง ๆ กว้าง
2. การจะปกครองใครจะต้องให้ผู้ที่ถูกปกครองนั้นมีส่วนร่วมด้วย
3. คนที่มีความสามารถมีความถนัดในการบริหารในองค์การควรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจด้วย ภาณุโยธย สาขร (2526 : 213) กล่าวว่า

"ผู้มีหน้าที่ตัดสินใจอย่างใดอย่างหนึ่งในวงการศึกษาทุกระดับพึงระลึกไว้เสมอว่าในประเทศที่ปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตยนั้น ผู้ที่จะต้องได้รับผลกระทบกระเทือนจากการตัดสินใจควรมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจด้วยเสมอ"

เรนซิส ไคเคอร์ท (Rensis Likert) อ้างถึงในสมยศ นาวิการ (2523 : 120) ให้ความเห็นว่า องค์การบริหารที่ดีมีประสิทธิภาพ บริหารไ้ทั้งงานไ้ทั้งน้ำใจ จะมีลักษณะการตัดสินใจและสั่งการดังนี้คือ

1. ทุกฝ่ายในหน่วยงานต่างก็มีส่วนในการตัดสินใจสั่งการ เป็นกระบวนการเชื่อมต่อกลั่นกันเป็นสัดส่วน
2. ข้อมูลที่ใช้ประกอบการตัดสินใจสั่งการ เป็นข้อมูลที่สมบูรณ์เพียงพอและถูกต้องแม่นยำ
3. ผู้มีหน้าที่ตัดสินใจสั่งการต่าง ๆ ตระหนักในปัญหาที่คนในระคับต่ำกว่าเผชิญอยู่
4. มีการใช้ความรู้ของบุคลากรทุกระดับที่มีอยู่ในองค์การประกอบการตัดสินใจสั่งการ
5. การตัดสินใจกระทำในระคับที่มีข้อมูลพร้อมมูลและถูกต้อง หรือส่งข้อมูลไปยังผู้มีอำนาจหน้าที่ในการตัดสินใจ
6. การตัดสินใจสั่งการก่อให้เกิดแรงจูงใจที่จะนำไปปฏิบัติในระคับสูง
7. ผู้ไ้บังคับบัญชามีส่วนร่วมในการตัดสินใจและสั่งการในเรื่องที่เกี่ยวกับงานของเขาอย่างเต็มที่
8. การตัดสินใจและสั่งการส่วนใหญ่มุ่งให้เกิดการปฏิบัติงานแบบเป็นทีม ส่งเสริมการทำงานเป็นทีม

จากผลการวิจัยของ Lester Coch และ John French (อ้างถึงในสุนทร สุนทรายุทธ, 2529 : 209-210) ได้ศึกษาถึงผลการมีส่วนร่วมในการวินิจฉัยสั่งการจาก Harwood Manufacturing Corporation พบว่าการให้คนงานมีส่วนร่วมในการตัดสินใจทำให้ผลผลิตเพิ่มขึ้น การบริหารงานมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น

จากความเห็นของนักการศึกษาต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้วพอสรุปไ้ว่าการตัดสินใจสั่งการนั้นควรจะต้องให้ผู้ไ้บังคับบัญชาเข้าร่วมตัดสินใจสั่งการ จึงจะก่อให้เกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผลซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Lester Coch และ John French

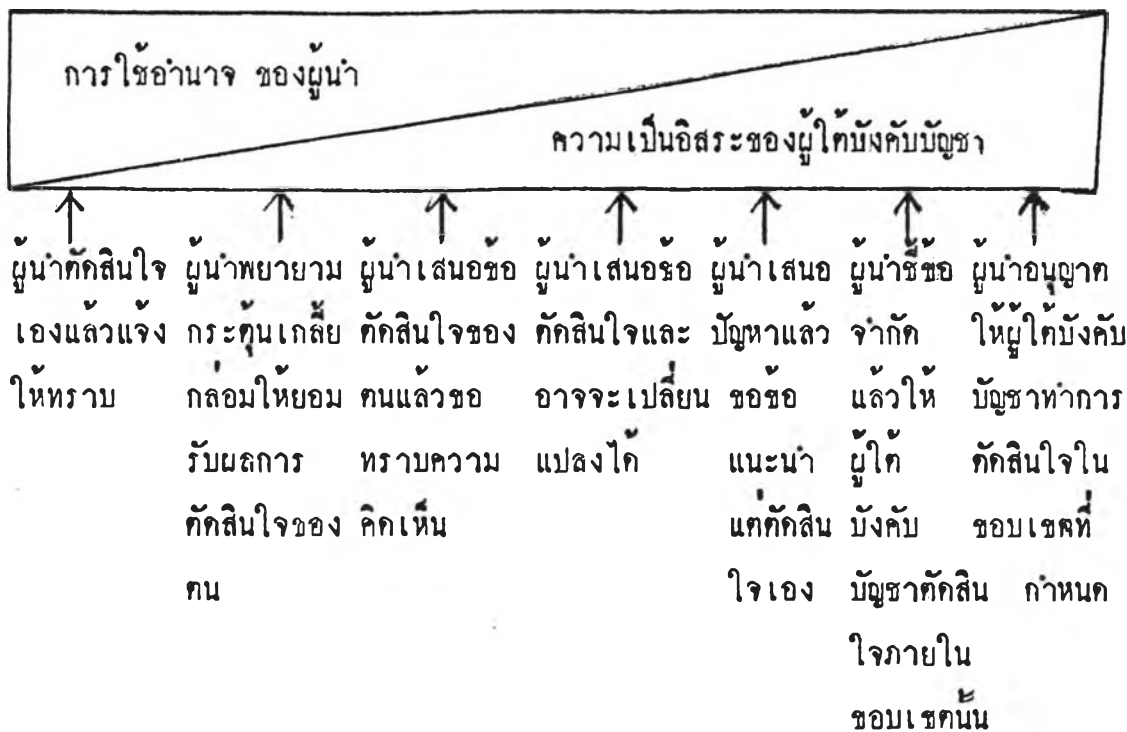
ภิญโญ สาร (2526 : 213-214) มีความเห็นว่า การเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานในระดับผู้บังคับบัญชามีส่วนร่วมในการตัดสินใจสั่งการของผู้บริหาร ทำให้ทั้งเรื่องเกี่ยวกับการกำหนดนโยบาย (Policy Formation) และเรื่องเกี่ยวกับการรับนโยบายไปปฏิบัติหรือการปฏิบัติตามนโยบาย (Policy Execution) คือ สำหรับประการแรกทุกคนควรมีส่วนแสดงความคิดเห็น ชักถามเมื่อข้องใจและเพราะนโยบายย่อมมีผลกระทบกระเทือนคนส่วนใหญ่ จึงควรให้เขามีส่วนร่วมรู้เห็นและร่วมออกความเห็นด้วย สำหรับเรื่องการปฏิบัติตามนโยบายนั้น ควรมีขอบเขตของการมีส่วนร่วมแคบลงไป เช่น ควรมอบให้แก่คนส่วนน้อยที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติการ เฉพาะเรื่องเท่านั้นที่จะมาร่วมแสดงความคิดเห็น นั่นคือให้ผู้มีความรู้ ความชำนาญเข้าร่วมตัดสินใจ การให้โอกาสแก่ทุกคนเข้าร่วมตัดสินใจสั่งการนั้น นอกจากจะทำให้การตัดสินใจแม่นยำ เพราะมีข้อมูลกว้างขวางแล้ว ยังเป็นประโยชน์ในการบำรุงขวัญ และช่วยให้ผู้บังคับบัญชาร่วมมือกับผู้บริหารมากขึ้นในการปฏิบัติงาน

อย่างไรก็ตาม การเปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของผู้บริหาร ไม่ได้หมายความว่า เป็นการมอบอำนาจตัดสินใจให้ผู้ใดคนหนึ่งโดยเฉพาะ แต่เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานมีส่วนร่วมอำนาจในการตัดสินใจขั้นสุดท้าย และอำนาจในการคัดเลือกตัวบุคคลที่จะให้เข้าร่วมออกความคิดเห็นและตัดสินใจยังอยู่ที่ผู้บริหารทุกประการ

Robert Tannenbaum และ Warren H. Schmidt (อ้างถึงใน อรุณ รัชชธรรม, 2527 : 190) ได้ศึกษาและแบ่งลักษณะของผู้นำไว้เป็นประเภทต่าง ๆ ตามลักษณะการให้ผู้บังคับบัญชามีส่วนร่วมในการตัดสินใจดังนี้

ผู้นำแบบใช้อำนาจมาก
(อำนาจที่ใช้โดยผู้นำ
ควบคุมอย่างมาก)

ผู้นำแบบให้ผู้ใต้บังคับบัญชา
มีอำนาจรวม

จากแผนภูมินี้อาจสรุปหลักการให้อาจารย์มีส่วนร่วมในการตัดสินใจสั่งการของผู้บริหารในโรงเรียนได้ดังนี้ คือ

- ระดับที่ 1 ผู้บริหารตัดสินใจเองและมอบหมายให้อาจารย์ปฏิบัติ
- ระดับที่ 2 ผู้บริหารตัดสินใจเองและชี้แจงให้อาจารย์ยอมรับผลการตัดสินใจ
- ระดับที่ 3 ผู้บริหารตัดสินใจเองและขอทราบความคิดเห็นของอาจารย์
- ระดับที่ 4 ผู้บริหารตัดสินใจเองและพร้อมจะปรับแก้ตามความคิดเห็นของอาจารย์ได้บ้าง
- ระดับที่ 5 ผู้บริหารยอมรับฟังข้อเสนอแนะจากอาจารย์ก่อนที่จะตัดสินใจ
- ระดับที่ 6 ผู้บริหารร่วมกับกรรมการหรือกลุ่มอาจารย์ทำการตัดสินใจ
- ระดับที่ 7 ผู้บริหารมอบให้อาจารย์ทำการตัดสินใจในขอบเขตที่กำหนด

สุนทร สุนทรายุทธ (2529 : 210) ได้สรุปการให้ครูมีส่วนร่วมในการ
การตัดสินใจไว้ดังนี้

1. การให้โอกาสแก่ครูในการมีส่วนร่วมในนโยบาย และเรื่องที่สำคัญของ
โรงเรียนเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างขวัญ กำลังใจ และความกระตือรือร้นของครู
และองค์การได้เป็นอย่างดี
2. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ทำให้ครูมีความพอใจในอาชีพครูมากขึ้น
3. คณะครูต้องการที่จะให้ครูใหญ่เอาใจใส่และให้ความสำคัญแก่ครูใน
การวินิจฉัยสั่งการ ถึงแม้ว่า ครูบางคนต้องการที่จะมีส่วนร่วมในการตัดสินใจมากบ้าง
น้อยบ้าง หรือบางครั้งอาจจะไม่มีเลย แต่ก็ยังต้องการที่จะให้ครูใหญ่ให้ความสำคัญแก่ครู
อยู่เสมอ
4. การมีส่วนร่วมในการวินิจฉัยสั่งการ มีความสำคัญขึ้นกับสถานการณ์
5. บทบาทและหน้าที่ของครูและผู้บริหารในการวินิจฉัยสั่งการ เป็นไปตาม
ธรรมชาติของปัญหา
6. การมีส่วนร่วมในการวินิจฉัยสั่งการ ของครูขึ้นอยู่กับปัจจัยภายในและ
ภายนอก
7. ผู้บริหารที่ขาดประสิทธิภาพนั้น เกิดจากการที่ครูไม่ยอมรับใน
ความสามารถ ดังนั้นอาจเกิดจากความไม่มีความสามารถในการวินิจฉัยสั่งการ
8. เพื่อให้ครูมีส่วนร่วมในการวินิจฉัยสั่งการ ผู้บริหารควรตอบคำถาม
ต่อไปนี้

- 8.1 สถานการณ์อะไรที่ครูน่าจะมีส่วนร่วม
- 8.2 ครูจะมีส่วนร่วมได้อย่างไร
- 8.3 การวินิจฉัยสั่งการ เป็นกลุ่มนั้นมีวิธีการอย่างไร
- 8.4 ครูใหญ่ที่สมควรมีบทบาทอะไรบ้าง

ข้อควรคำนึงในการตัดสินใจสั่งการ

การตัดสินใจสั่งการ เป็นปัจจัยที่สำคัญต่อภาวะการ เป็นผู้นำของผู้บริหาร
ผู้บริหารควรตัดสินใจสั่งการให้ตรงจุดปัญหา และพยายามเลือกใช้ข้อมูล ข่าวสารให้

เหมาะสมที่สุด ข้อควรคำนึงในการตัดสินใจสั่งการที่คืบั้น ประยูร พรหมพันธ์ (2527 : 78) ได้เสนอแนะไว้ดังนี้

1. การวินิจฉัยสั่งการนั้น มีลักษณะเป็นการสมเหตุสมผล คือ เป็นเรื่องที่มีเหตุผลเพียงพอที่จะรับฟังได้

2. คำสั่งหรือการสั่งการนั้นสามารถปฏิบัติได้

3. คำสั่งนั้นจะต้องเป็นแนวทางปฏิบัติที่ดีที่สุด

นอกจากนั้น สมพงศ์ เกษมสิน (2521 : 216) ยังได้กล่าวเพิ่มเติมไว้อีก ดังนี้

1. พยายามวินิจฉัยสั่งการให้เป็นไปในทางที่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ส่วนรวมมากที่สุด

2. พยายามวินิจฉัยสั่งการให้มีลักษณะเป็นไปในทางกระจายอำนาจบริหารให้แก่ส่วนต่าง ๆ ขององค์การให้มากที่สุด

3. พยายามวินิจฉัยสั่งการให้เป็นไปในทางที่สามารถปฏิบัติได้ กล่าวคือ ต้องไม่ขัดหรือฝืนนโยบายขององค์การ กฎหมาย ระเบียบ แบบแผน ธรรมเนียมของสิ่งแวดล้อม

4. พยายามจัดวางแผนในการดำเนินงานไว้ล่วงหน้า เพราะการวินิจฉัยสั่งการนั้น มักเป็นเรื่องที่ผูกพันกับบุคคลและหน่วยงานหลายฝ่าย ดังนั้น จึงควรวางแผนให้รัดกุม

สรุปได้ว่า ในการตัดสินใจสั่งการที่คืบั้นจะต้องคำนึงถึงเหตุผล ประโยชน์ต่อส่วนรวม ลักษณะการกระจายอำนาจ การวางแผนอย่างรัดกุม และการนำไปปฏิบัติได้จริง หากการตัดสินใจสั่งการอยู่บนรากฐานของเงื่อนไขดังกล่าวแล้ว จะช่วยให้การปฏิบัติงานที่จะเกิดขึ้นภายหลังจากที่ได้ตัดสินใจสั่งการไปแล้ว ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยและราบรื่น

อุปสรรคของการทัศนใจสั่งการ

อุปสรรคของการทัศนใจสั่งการ อาจแยกพิจารณาออกเป็น 2 ประการ คือ

1. ข้อจำกัดเกี่ยวกับการทัศนใจสั่งการ อาจเกิดจากปัญหาเหล่านี้
  - 1.1 การขาดข้อมูลข่าวสารที่จะนำมาประกอบการพิจารณา
  - 1.2 การมีเวลาไม่เพียงพอสำหรับการทัศนใจ
  - 1.3 การขาดความรู้และประสบการณ์ จึงทำให้การทัศนใจเป็นลักษณะ
ลองผิดลองถูก
  - 1.4 ลักษณะนิสัยของผู้ปฏิบัติงาน เพราะการบริหารต้องอาศัยความร่วมมือ
จากหลายฝ่าย
  - 1.5 ความลำบากในการทำความเข้าใจเหตุการณ์ในอนาคต
2. สาเหตุที่ทำให้การทัศนใจผิดพลาด มีดังนี้
  - 2.1 การประชุมร่วมกันทัศนใจ สมาชิกทุกคนออกประเด็น
  - 2.2 การประชุมร่วมกันเพื่อกำหนดปัญหา มีการเร่งเร้าให้เกิดความกลัวหรือ
วิตกกังวล
  - 2.3 ถูกอิทธิพลครอบงำ
  - 2.4 การสรุปผลโดยใช้เหตุผลส่วนตัว
  - 2.5 การสั่งการไม่ชัดเจน
  - 2.6 การสั่งการโดยใช้ข้อมูลไม่ถูกต้อง
  - 2.7 ความผิดพลาดที่เกิดจากการใช้ถ้อยคำกำกวม

การบริหารการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา

การบริหารการศึกษา หมายถึง "กิจกรรมต่าง ๆ ที่บุคคลหลายคนร่วมมือกัน
กำหนดการเพื่อพัฒนาเด็ก เยาวชน ประชาชน ทั้งในค่านร่างกาย อารมณ์ สังคม
และสติปัญญา ทั้งนี้โดยมุ่งให้เด็ก เยาวชน ประชาชน เป็นคนที่มีคุณภาพสามารถประกอบ
ภารกิจในสังคมอย่างมีประสิทธิภาพ การพัฒนาคนในทุก ๆ ด้านนี้ต้องอาศัยทั้งที่เป็น

ระเบียบแบบแผน และไม่เป็นระเบียบแบบแผน ทั้งคนที่อยู่ในโรงเรียนและนอกโรงเรียน”
(กองการมัธยมศึกษา, 2526 : 59)

ในอดีต การจัดมัธยมศึกษาเป็นการมุ่งเพื่อเตรียมคนให้เข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาและจัดให้เฉพาะในท้องที่ที่เจริญ เช่น กว้จังหวัด หลังจากนั้น จึงได้จัดมัธยมศึกษาเพื่อสนองความต้องการแรงงานของประเทศ จนกระทั่งหลังจากประกาศใช้แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2520 แผนพัฒนาการศึกษาในระยะที่ 4 และที่ 5 จึงเกิดแนวการเปลี่ยนแปลงในด้านการกระจายโอกาสทางการศึกษา ทำให้การจัดมัธยมศึกษาในปัจจุบันเป็นการจัดการศึกษาในระดับของการผลิตกำลังคนในระดับกลางของประเทศ เพื่อให้คนส่วนใหญ่ได้มีโอกาสทางการศึกษาอย่างเสมอภาค โดยจัดให้เรียนอย่างทั่วถึง การศึกษาในระดับนี้ส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียน โดยจัดประสบการณ์ชีวิตให้สนองความสนใจ ความถนัด และความสามารถของผู้เรียนที่ไม่ถือว่าครูเป็นศูนย์ความรู้และประสบการณ์แท้ให้โรงเรียนและครู เป็นส่วนหนึ่งของความรู้และประสบการณ์ที่จะจัดให้แก่ผู้เรียน โดยยังมีแหล่งวิชาการอื่นและการแสวงหาความรู้ของครูร่วมกับนักเรียน บทบาทของโรงเรียนจึงมิใช่จะให้มีการเรียนการสอนตามหลักสูตรเท่านั้น แต่มีบทบาทของการให้ความรู้แก่บุคคลนอกระบบโรงเรียน และการให้บริการแก่ชุมชนหรือพัฒนาชุมชนอีกด้วย

นอกจากนี้โรงเรียนมัศึกษายังมีบุคลากรอื่นได้แก่ ครู นักเรียน คนงานภารโรง เงินซึ่งมีทั้งเงินงบประมาณ เงินบำรุงการศึกษา วัสดุอุปกรณ์ ระเบียบกฎหมาย ซึ่งต้องปฏิบัติ การบริหารการศึกษาในโรงเรียนจึงต้องมีกระบวนการและขั้นตอนการดำเนินงานอย่างมีระบบระเบียบ เพื่อให้การผลิตเยาวชนได้ผลที่ออกมาเป็นคนที่มีความรู้ ความสามารถ ตามความต้องการของสังคมยุคปัจจุบัน การที่เยาวชนซึ่งมาอยู่โรงเรียนเป็นระยะเวลาอันสั้น จะได้รับการพัฒนาอย่างเหมาะสมหรือไม่ เพียงใดย่อมขึ้นอยู่กับที่โรงเรียนจัดประสบการณ์ให้ได้เหมาะสมเพียงใด และมีกระบวนการบริหารโรงเรียนอย่างไร

กระบวนการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา

กระบวนการบริหารที่ได้รับการยกย่องมากที่สุดได้แก่ ข้อเสนอของ ลูเธอร์ กุลลิค (Luther Gulick) อ้างถึงใน วิทยุโธ สาร (2526 : 208) มี 7 ประเภท เรียกว่าตัวย่อที่ตัวต้นของคำว่า (POSDCORB) คือ

1. Planning (P)	การวางแผน
2. Organizing (O)	การจัดองค์การ
3. Staffing (S)	การบริหารงานบุคคล
4. Directing (D)	การวินิจฉัยสั่งการ
5. Coordinating (Co)	การประสานงาน
6. Reporting (R)	การเสนอรายงาน
7. Budgeting (B)	การจัดทำงบประมาณ

โรลด์ เอฟ แคมป์เบลล์ (Roald F. Campbell) และคณะ อ้างถึงใน นพพงษ์ บุญจิตราคุลย์ (2525 : 4) ได้เสนอการบริหารมา 5 ประการ คือ

1. Decision-making	การวินิจฉัยสั่งการ
2. Programming	การจัดโครงการ
3. Stimulating	การกระตุ้นการทำงาน
4. Co-ordinating	การประสานงาน
5. Appraising	การประเมินผลงาน

และ รัสเซล ที เกร็ก (Russell T. Gregg 1957 : 274-316.)

ได้สรุปแนวความคิดต่าง ๆ ทางการบริหารออกมาเป็น 7 ประการ คือ

1. Decision-making	การวินิจฉัยสั่งการ
2. Planning	การวางแผน
3. Organizing	การจัดระเบียบงาน หรือกำหนดอำนาจหน้าที่ ภายในหน่วยงาน
4. Communication	การติดต่อสื่อสาร
5. Influencing	การใช้อิทธิพลกระตุ้นให้คนทำงาน

6. Coordinating   การประสานงาน

7. Evaluating   การประเมินผลงาน

จากแนวความคิดเกี่ยวกับกระบวนการบริหารที่เสนอมานี้ จะเห็นได้ว่า นักบริหารการศึกษาทุกท่าน ได้ให้ความสำคัญของการวินิจฉัยสั่งการ โดยจัดให้เป็น ขั้นตอนหนึ่งของกระบวนการบริหารงาน แต่ถ้าจะพิจารณาโดยรวมครบแล้ว จะเห็นได้ว่า ในทุกขั้นตอนของกระบวนการบริหารงาน จะต้องมีการบริหารหนึ่ง คือการตัดสินใจ แฝงอยู่ตลอดเวลา (ลูอิส จอห์นสัน, 2521 : 194) เพื่อทำหน้าที่ตัดสินใจทำงานในแต่ละขั้นตอนดำเนินการไปสู่วัตถุประสงค์ขององค์การ ทั้งนี้ Herbert A. Simon (1957 : XLVI) จึงกล่าวว่า "การตัดสินใจสั่งการคือ หัวใจสำคัญของการบริหาร แต่เดิมในการบริหาร และการจัดการนั้น ผู้บริหารมักจะเน้นในด้านกรลงมือปฏิบัติ มากกว่าการตัดสินใจ แต่ปัจจุบัน David W. Miller and Martin K. Starr (1969 : 14) กล่าวว่า "ผู้บริหารมักจะเป็นผู้ตัดสินใจมากกว่าการลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง"

ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ซึ่งเป็นผู้นำของโรงเรียนจึงต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถในการตัดสินใจ และเลือกใช้กระบวนการบริหารให้เหมาะสมกับทรัพยากรการบริหาร 4 ประการ คือ คน (Men) เงิน (Money) วัสดุสิ่งของ (Material) และวิธีจัดการ (Management) เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลเป็นไปตามเป้าหมายของโรงเรียน

ในปัจจุบันโรงเรียนมัธยมศึกษาเป็นหน่วยงานทางการศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ มีครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ หรือผู้อำนวยการโรงเรียน เป็นผู้บังคับบัญชาของข้าราชการครูและภารโรง กรมสามัญศึกษา ได้แบ่งขนาดของโรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดออกเป็น 4 ขนาด ด้วยกันคือ

โรงเรียนขนาดเล็ก คือ โรงเรียนที่มีนักเรียนน้อยกว่า 500 คน

โรงเรียนขนาดกลาง คือ โรงเรียนที่มีนักเรียน 500 - 1,499 คน

โรงเรียนขนาดใหญ่ คือ โรงเรียนที่มีนักเรียน 1,500 - 2,499 คน

โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ คือ โรงเรียนที่มีนักเรียนตั้งแต่ 2,500 คนขึ้นไป

(กรมสามัญศึกษา, 2528 : 4)

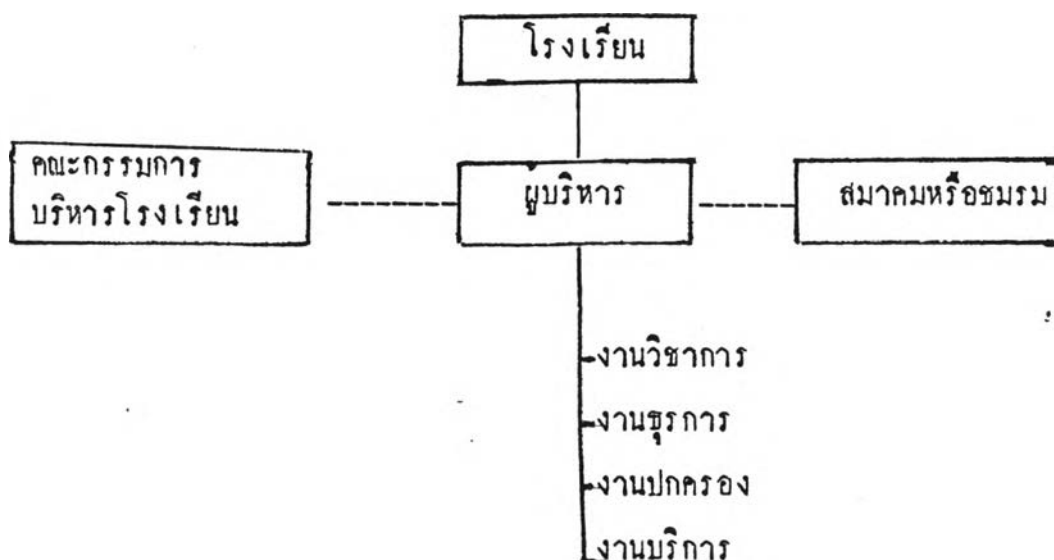
การจัดองค์การในโรงเรียนมัธยมศึกษา

ปัจจุบันการจัดองค์การในโรงเรียนมัธยมศึกษาขึ้นอยู่กับขนาด จำนวน บุคลากร (ครู นักเรียน ภารโรง) ซึ่งกองแผนงาน กรมสามัญศึกษา ได้เสนอรูปแบบ การจัดองค์การไว้เป็นแนวปฏิบัติดังต่อไปนี้

แบบที่ 1

จำนวนผู้บริหาร 1 คน นักเรียนประมาณ 240 คน ครูปฏิบัติการสอน และ ครูบริการไม่เกิน 12 คน และ 1 คน ตามลำดับ

การจัดองค์การและการแบ่งหน้าที่ในโรงเรียนเป็นดังแผนภูมิที่ 1

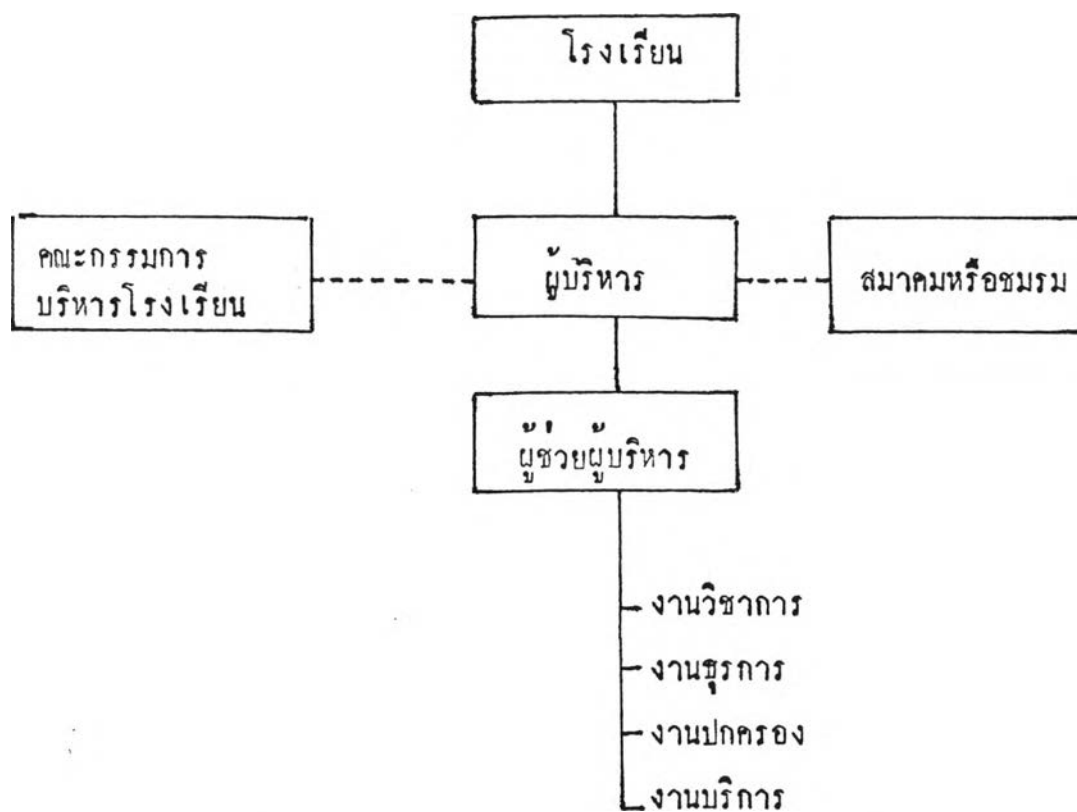
แผนภูมิ 1 โครงสร้างและการจัดองค์การในโรงเรียนที่มีผู้บริหาร 1 คน

ที่มา : กองแผนงาน กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

แบบที่ 2

จำนวนผู้บริหาร 2 คน นักเรียนประมาณ 480 คน ครูปฏิบัติการสอนและครูสนับสนุนการสอน 24 คน และ 2 คน ตามลำดับ

การจัดองค์กรและแบ่งหน้าที่ในโรงเรียนเป็นผังแผนภูมิที่ 2

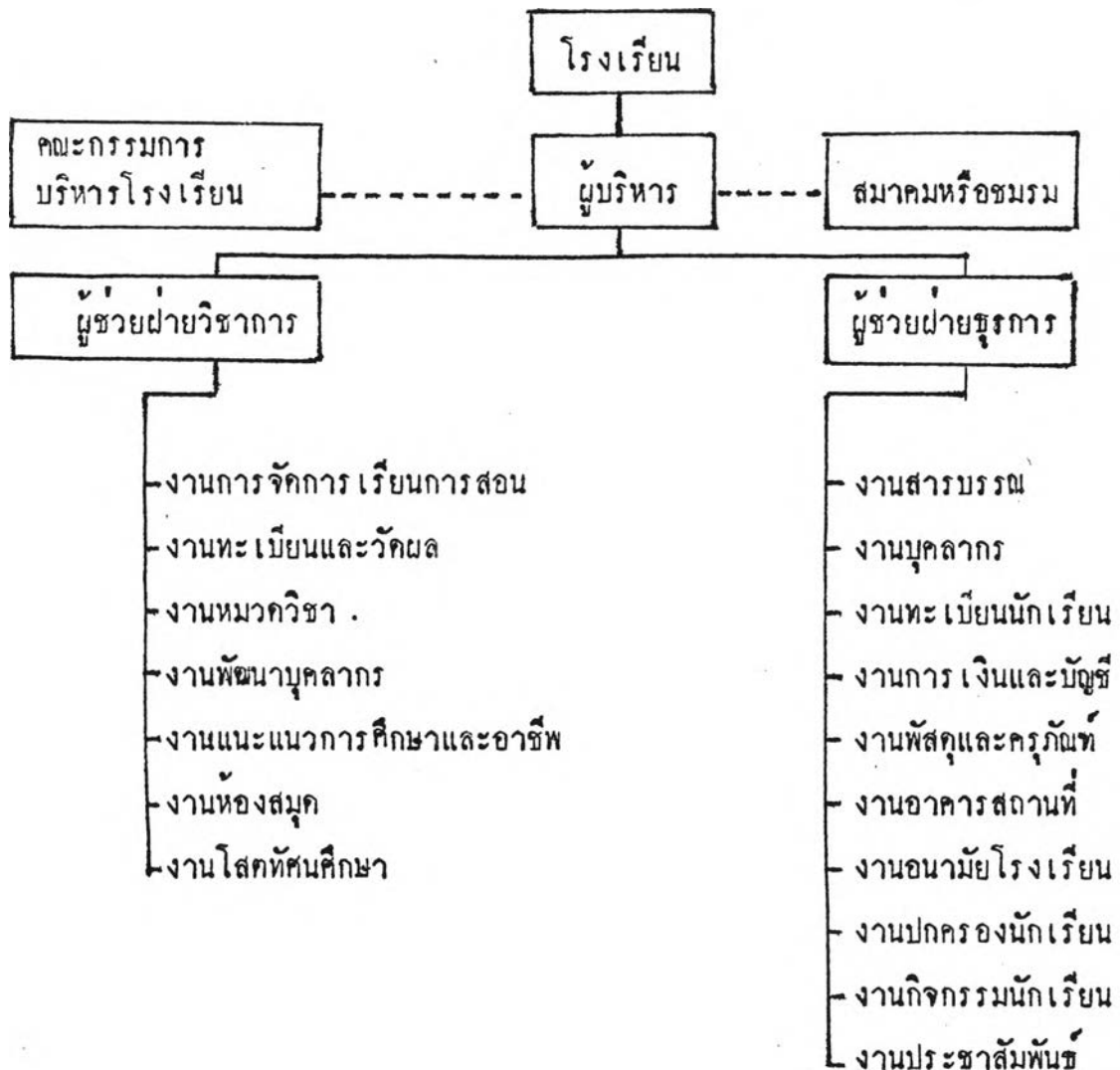
แผนภูมิที่ 2 โครงสร้างและการจัดองค์กรโรงเรียนที่มีผู้บริหาร 2 คน

ที่มา : กองแผนงาน กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

แบบที่ 3

จำนวนผู้บริหาร 3 คน นักเรียนประมาณ 720-960 คน ครูปฏิบัติการสอน และครูสนับสนุนการสอนประมาณ 36-54 คน และ 3-8 คน ตามลำดับ

การจัดองค์กรและแบ่งหน้าที่ในโรงเรียนเป็นผังแผนภูมิที่ 3

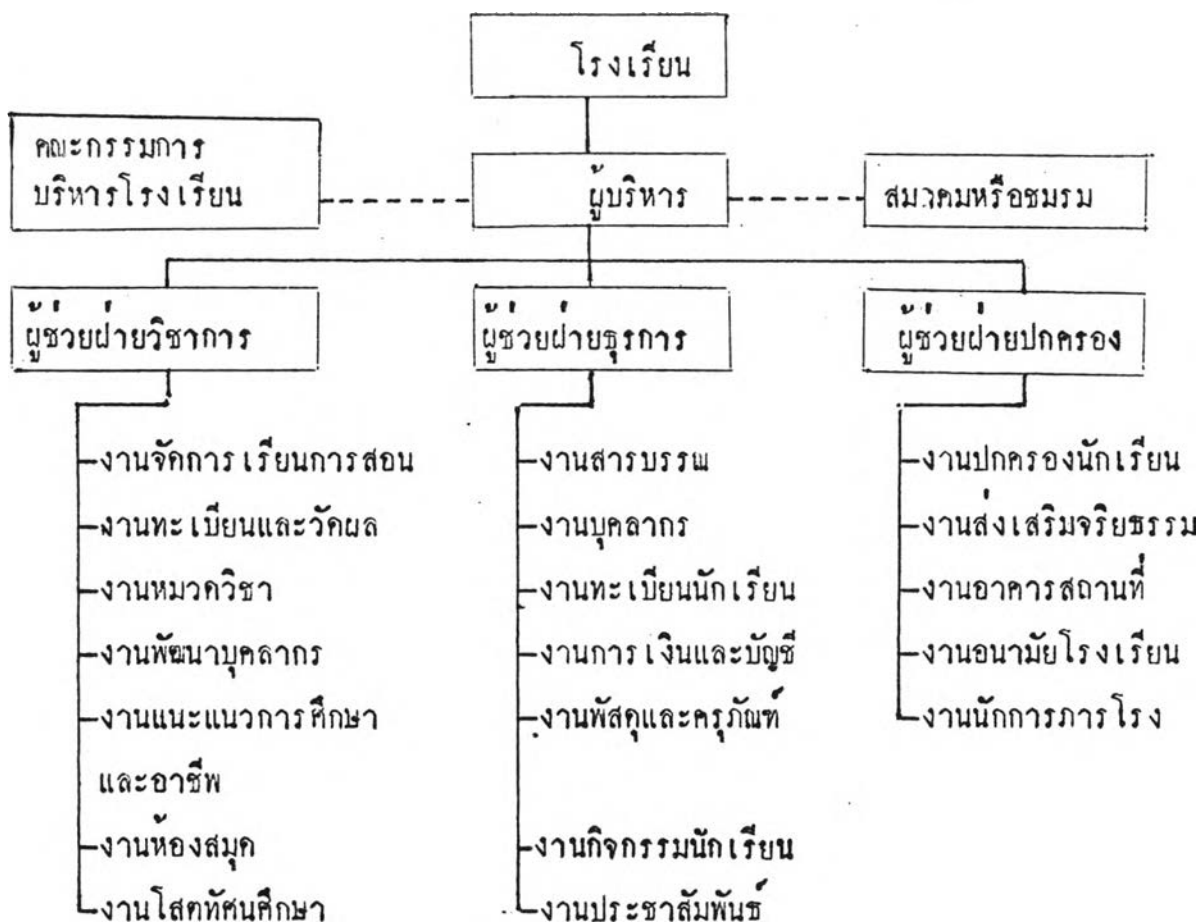
แผนภูมิ 3 โครงสร้างและการจัดองค์กรในโรงเรียนที่มีผู้บริหาร 3 คน

ที่มา : กองแผนงาน กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

แบบที่ 4

จำนวนผู้บริหาร 4 คน นักเรียนประมาณ 1,200-1,440 คน ครูปฏิบัติการสอน และครูสนับสนุนการสอนประมาณ 60-80 คน และ 7-12 คน ตามลำดับ

การจัดองค์กรและแบ่งหน้าที่ในโรงเรียนเป็นผังแผนภูมิที่ 4

แผนภูมิ 4 โครงสร้างและการจัดองค์กรในโรงเรียนที่มีผู้บริหาร 4 คน

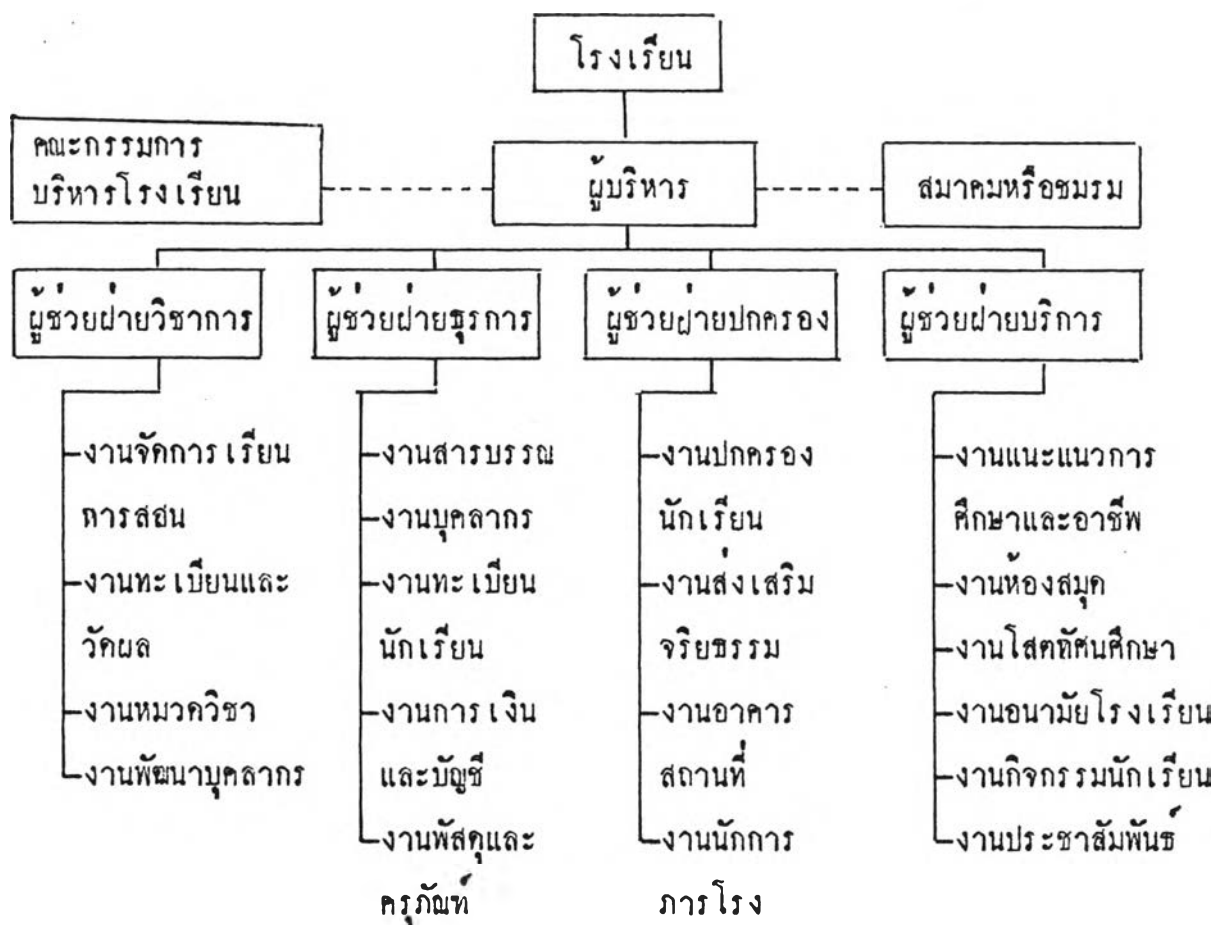
ที่มา : กองแผนงาน กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

แบบที่ 5

จำนวนผู้บริหาร 5 คน นักเรียนตั้งแต่ 1,600 คนขึ้นไป คุรุปฏิบัติการสอนและครูสนับสนุนการสอนประมาณ 84-120 คน และ 10-19 คน ตามลำดับ

การจัดองค์กรและแบ่งหน้าที่ในโรงเรียนเป็นผังแผนภูมิที่ 5

แผนภูมิ 5 โครงสร้างและการจัดองค์กรในโรงเรียนที่มีผู้บริหาร 5 คน

ที่มา : กองแผนงาน กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

โดยทั่วไป โครงสร้างการจัดองค์กรในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่จะเป็นแบบที่ 5 มีผู้บริหารจำนวน 5 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน ผู้ช่วยผู้อำนวยการอีก 4 คน คือ ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ ฝ่ายธุรการ ฝ่ายปกครอง และฝ่ายบริการ

ภารกิจของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา

ในการบริหารโรงเรียน ผู้บริหารเป็นผู้ที่มีอำนาจในการควบคุมดูแลบังคับบัญชาผู้ร่วมงาน และบริหารกิจการต่าง ๆ ภายในโรงเรียนให้เป็นไปตามนโยบายของรัฐบาล และตรงตามความมุ่งหมายของแผนการศึกษาแห่งชาติ ดังนั้นผู้บริหารโรงเรียนจึงมีหน้าที่ในการบริหารงานในโรงเรียนทุก ๆ ด้าน สำหรับรูปแบบและวิธีการในการบริหารแต่ละโรงเรียน แตกต่างกันไปตามความรู้ความสามารถในการใช้ศาสตร์และศิลป์ ในการบริหารงานของผู้บริหารแต่ละโรงเรียน กรมสามัญศึกษา (2526 : 58) ได้กล่าวไว้ว่า

1. ผู้บริหารจะทำอย่างไรก็ได้ ไม่ว่าจะเป็นการบังคับบัญชา ควบคุม ลงโทษ ให้รางวัล ระดมเทคนิคต่าง ๆ ที่มีอยู่ให้ครูอาจารย์ทำการอบรมสั่งสอนด้วยการเอาใจใส่คอยเด็ก จนทำให้เด็กเป็นผู้มีความรู้ความสามารถเป็นคนที่มีคุณภาพตามความต้องการของสังคม
2. ผู้บริหารจะทำอย่างไรก็ได้ ขอให้การปกครองบังคับบัญชาบุคลากรในโรงเรียนได้อยู่ในระเบียบวินัย ประพฤติปฏิบัติตามระเบียบ กฎหมาย ตามระบบของทางราชการให้เกิดความสงบเรียบร้อยในสังคมโรงเรียน วิทยุ โทรสาร (2526 : 268) กล่าวถึงหน้าที่ ครูใหญ่หรืออาจารย์ใหญ่ในการบริหารถึง 8 ประการ คือ
  1. การบริหารบุคลากรในโรงเรียน
  2. การบริหารกิจการนักเรียน
  3. การบริหารงานวิชาการ
  4. การบริหารงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับชุมชน
  5. การจัดระบบบริหารโรงเรียน กำหนดอำนาจหน้าที่และแผนภูมิของ

โรงเรียน

6. การจัดการ เกี่ยวกับอาคารสถานที่บริเวณและพัสดุ ครุภัณฑ์
7. การบริหารงานธุรการ
8. การประเมินผลงาน

โรเบิร์ต เอส ฟิสก์ (Robert S. Fisk) อ้างถึงใน นพพงษ์ บุญจิตราคุศลย์
(2525 : 18) สรุปภารกิจที่ผู้บริหารการศึกษาจะต้องดำเนินการมี 4 ประการ คือ

1. การให้โอกาสทางการศึกษาและปรับปรุงการศึกษาในโรงเรียนหรือ
บริหารงานวิชาการ
2. บริหารงานบุคลากรในโรงเรียน
3. บริหารงานที่เกี่ยวกับชุมชนและการประชาสัมพันธ์โรงเรียน
4. บริหารงานที่เกี่ยวกับอาคารสถานที่ ธุรการ การเงิน และการให้
บริการ
5. การบริหารกิจการนักเรียน (หัวข้อนี้ได้นำมาแยกเป็นภารกิจอีก
อันหนึ่งในภายหลัง)

จากแนวคิดของนักบริหารและนักการศึกษาในเรื่องงานในหน้าที่ของผู้บริหาร
โรงเรียน อาจสรุปภาระหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาเป็น 5 ด้าน ดังนี้

1. การบริหารงานวิชาการ
2. การบริหารงานบุคลากรในโรงเรียน
3. การบริหารงานที่เกี่ยวกับชุมชนและการประชาสัมพันธ์โรงเรียน
4. การบริหารงานเกี่ยวกับอาคารสถานที่ ธุรการ การเงินและการให้
บริการ
5. การบริหารงานกิจการนักเรียน

งานของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ทั้ง 5 ประการนี้ อาจกล่าวได้โดย
สรุปดังนี้

1. การบริหารงานด้านวิชาการ

งานวิชาการ เป็นงานที่สำคัญที่สุดในโรงเรียน เพราะหน้าที่หลักของ
โรงเรียน หรือสถาบันการศึกษา คือการให้ความรู้แก่ผู้เรียนด้านวิชาการ

เอกวิทย์ ฌ กลาง ผ.ป.ป. : 6) ได้ให้ความเห็นว่า งานบริหาร วิชาการ หมายถึง งานที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมดูแลหลักสูตร การสอน อุปกรณ์การสอน การจัดแบบเรียน คู่มือครู การจัดชั้นเรียน การจัดครูสอน การปรับปรุงการเรียนการสอน การฝึกอบรมครูประจำการ การเผยแพร่วิชาการ การวัดผลการศึกษา การวิจัยค้นคว้า การประเมินผลมาตรฐานในโรงเรียนเพื่อปรับปรุงโรงเรียน ตลอดจนการตรวจเยี่ยม และนิเทศการศึกษาแก่โรงเรียน

สุทใจ เหล่าสุนทร (2505 : 7) ได้กล่าวว่า การบริหารวิชาการ มีความสำคัญเป็นอันดับแรกของสถาบันการศึกษาประเภทต่าง ๆ สถาบันจะดีหรือเลว ขึ้นอยู่กับฝ่ายวิชาการ ถ้าฝ่ายวิชาการอ่อน สิ่งต่าง ๆ ด้านอื่น ๆ ก็จะอ่อนตามไปด้วย

นอกจากนั้น คำนวม บุญเพชรแก้ว และคณะ (2516 : 17) ได้กล่าวว่า ครูใหญ่จะต้องมีความรู้ ความเข้าใจ และความสามารถจัดดำเนินการในเรื่องหลักสูตร ประมวลการสอน ตารางสอน แบบเรียน การจัดชั้นเรียน อุปกรณ์การสอน ปรับปรุงการสอน นิเทศการสอน จัดให้มีกิจกรรมเสริมหลักสูตร และนอกจากนี้ยังได้สรุปบทความหน้าที่ของ ผู้บริหารโรงเรียนที่มีต่อหลักสูตรแก่ครู ควบคุมการเรียนการสอนให้เป็นไปตามหลักสูตร อย่างครบถ้วน วิเคราะห์หลักสูตร และเสนอแนะให้เห็นแก่ผู้บริหารชั้นสูงในการปรับปรุงหลักสูตร ประเมินผลการใช้หลักสูตร

พนัส หันนาคินทร (2513 : 49-50) ได้แบ่งการบริหารงานด้าน วิชาการออกเป็น 2 ด้าน ดังนี้คือ

1. เกี่ยวกับตัวครู ได้แก่ การหาครูที่ดีมาทำการสอน การจัดแบ่งหน้าที่ การจัดปรุมนิเทศครูใหม่ การสร้างน้ำใจในการทำงานให้คณะครู การส่งเสริมให้ครูมีความสามารถยิ่งขึ้น การพิจารณาความดีความชอบ การประชุมครู การปกครองครูโดยทั่วไป และการนิเทศการสอน

2. เกี่ยวกับหลักสูตรและการจัดการสอน ได้แก่ การเลือกเนื้อหา ของหลักสูตร การแบ่งและการทำประมวลการสอน การจัดตารางสอน การเลือกหา แบบเรียน การจัดห้องสมุด การวัดผลการสอน

สรุปได้ว่า การบริหารงานวิชาการเป็นหัวใจของโรงเรียน ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้มีบทบาทที่สำคัญที่สุด ผู้บริหารต้องเป็นผู้ให้คำแนะนำแก่ครูทั่วไป เพื่อเป็นการกระตุ้นให้ครูมีความสามารถในการปรับปรุงการสอนของตนให้ดียิ่งขึ้น และต้องติดตามประเมินผลการเรียนการสอนอย่างใกล้ชิด เพื่อจะได้ทราบข้อบกพร่องและหาทางแก้ไขต่อไป

2. การบริหารงานบุคคลากรในโรงเรียน

งานบริหารบุคคล ถือเป็นหัวใจของการบริหาร งานทุกชนิดในหน่วยงานทุกประเภทจะดำเนินการไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ และได้รับความสำเร็จตามเป้าหมายหรือไม่เพียงใด ย่อมขึ้นกับความร่วมมือของบุคคลที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย

อมร รักษาสิทธิ์ (2514 : 15) ได้กล่าวไว้ว่า งานบริหารบุคคลเป็นงานที่เกี่ยวกับตัวบุคคล หรือเจ้าหน้าที่ในองค์การหนึ่ง นับแต่สรรหาคนเข้าทำงาน การรับสมัคร การสอบคัดเลือก การบรรจุแต่งตั้ง การโอน การย้าย การฝึกอบรม การประเมินผลการปฏิบัติงาน การพิจารณาความดีความชอบ การเลื่อนชั้น เลื่อนตำแหน่ง การจึกชั้น และตำแหน่งงานตามหน้าที่ ปริมาณและความรับผิดชอบของงาน การกำหนดอัตราเงินเดือน และค่าจ้าง การจึกสวัสดิการ การปกครอง บังคับบัญชา การดำเนินการทางวินัย การให้พ้นจากงาน การช่วยเหลืออำนวยความสะดวกต่าง ๆ แก่ผู้ปฏิบัติงาน งานให้สินน้ำใจ รางวัล บำเหน็จบำนาญ หรือสมนาคุณเมื่อออกจากงานไป

สมพงศ์ เกษมสิน (2516 : 6-7) ได้กล่าวว่าการบริหารงานบุคคล เป็นการจึกงานเกี่ยวกับบุคคล นับตั้งแต่การสรรหาบุคคลเข้าปฏิบัติงาน การดูแล บำรุงรักษา จนกระทั่งการให้พ้นไปจากการปฏิบัติ สุกิจ จุลละนันท์ (2512 : 102) ได้แสดงความคิดเห็นไว้ดังนี้

การบริหารงานบุคคล หรือบริหารบุคคลากรเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการวางแผน การวางแผนโครงการ ระเบียบ และวิธีดำเนินการเกี่ยวกับตัวบุคคล หรือเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานในองค์การใดองค์การหนึ่ง เพื่อให้ได้ประโยชน์ และบำรุงทรัพยากรมนุษย์ที่มีประสิทธิภาพ และปริมาณเพียงพอเพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์

จะเห็นได้ว่า การบริหารงานบุคคลมีความสำคัญต่อการบริหารงานอย่างยิ่ง เพราะความสำเร็จของงานขึ้นอยู่กับคน ดังนั้น ผู้บริหารจะต้องมีความรู้ความสามารถในการบริหารบุคคล รู้จักใช้คนให้เหมาะสมกับงาน ต้องรู้จักบำรุงรักษาและพัฒนาคนให้มีประสิทธิภาพ การบริหารจะไม่ได้ผลเลย ถ้าคนปราศจากคุณภาพ

3. การบริหารที่เกี่ยวกับชุมชนและการประชาสัมพันธ์โรงเรียน

โรงเรียน คือ หน่วยหนึ่งของสังคมมีหน้าที่บริการและรับใช้สังคมในด้านการถ่ายทอดความรู้ และผลิตคนที่มีคุณภาพให้แก่สังคม โรงเรียนควรทำหน้าที่เป็นผู้นำของสังคม ในขณะที่เดียวกันโรงเรียนก็อยู่ในสังคม เมื่อสังคมเปลี่ยนไป โรงเรียนจึงต้องเปลี่ยนแปลงบทบาทของตนตามไปด้วย ดังนั้น ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนจึงมีความสำคัญและเกื้อหนุนซึ่งกันและกันอยู่เสมอ อีเมอร์รี สตูปส์และคณะ (Emery Stoops, 1961 : 515-519) ได้กล่าวถึงหลักในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชนว่า

1. ต้องรับข่าวและให้ข่าวแก่ชุมชน แดงให้ชุมชนทราบปัญหาและวิธีดำเนินงานของสถาบัน
2. สร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน
3. ให้ประชาชนมีความเข้าใจสถานศึกษาให้มากที่สุด
4. ต้องสร้างความสัมพันธ์ให้ต่อเนื่องตลอดไป
5. สถานศึกษาควรให้ข้อมูล หรือข่าวสารที่น่าสนใจ ง่ายต่อการเข้าใจ และเหมาะสมกับสภาพปัจจุบัน

ถนอม มากะจันทร์ (2515: 234) ได้กล่าวว่า โรงเรียนกับชุมชน ต้องมีความสัมพันธ์ที่แยกจากกันและกันไม่ได้ จำเป็นต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ถ้าทั้งโรงเรียนโดยไม่มีชุมชนอาศัยอยู่ โรงเรียนก็ไม่สามารถตั้งอยู่ได้ เพราะไม่มีคนจะเรียนในเวลาเดียวกัน ถ้ามีแต่ชุมชน ไม่มีโรงเรียน ชุมชนนั้นจะได้รับการศึกษาเพื่อก่อให้เกิดการเรียนรู้ได้อย่างไร โรงเรียนจะดำเนินงานไปตามลำพังโดยไม่มีใครคำนึงถึงสภาพการณ์ในท้องถิ่นที่โรงเรียนตั้งอยู่นั้นไม่ได้ เพราะชีวิตของเด็กนักเรียนย่อมผูกพันอยู่กับวัฒนธรรม พื้นเพชีวิต ความเป็นอยู่ของผู้ปกครองนักเรียนอย่างซับซ้อน ฉะนั้น

โรงเรียนที่ค้ำยอมาให้วิชาความรู้ ประสบการณ์ และทัศนคติที่ดี ที่เป็นประโยชน์แก่ชีวิตในชุมชนได้ในอัตราที่เหมาะสม

ซัมซัน (Sumption, 1966 : 104-106) ได้ให้ความเห็นในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยสรุปดังนี้

1. โรงเรียนจะต้องเสนอรายงานให้ชุมชนทราบ เกี่ยวกับกิจการข่าวสารของโรงเรียน
2. รับทราบข่าวความเคลื่อนไหวจากภายนอก เพื่อประโยชน์ของโรงเรียน
3. ส่งเสริมให้ประชาชนมีความเข้าใจในความสำคัญของการศึกษา และเกิดความรู้สึกว่าเป็นหน้าที่ของประชาชนในระบบประชาธิปไตยที่จะต้องสนใจต่อการศึกษา
4. ส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีบทบาทในการวางนโยบาย และเป้าหมายของการศึกษา และการพัฒนาการเรียนการสอน
5. สร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันระหว่างบ้าน โรงเรียน และชุมชน โดยมีโรงเรียนเป็นศูนย์กลางชุมชน ศูนย์การศึกษาและวัฒนธรรม
6. เสนอความรู้ทางด้านความก้าวหน้า และแนวโน้มใหม่ทางการศึกษา ให้ชุมชนทราบ ให้เกิดความสัมพันธ์ และความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับสถาบัน
7. แก้อัศจรรย์ใจ และสิ่งที่จะทำให้ประชาชนเข้าใจโรงเรียนผิด ๆ ช่วยทำให้ประชาชนมองโรงเรียนในแง่ดี ทั่วความเชื่อถือ และนิยมยกย่อง

จากแนวคิดที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนมัธยมศึกษากับชุมชนนั้น โรงเรียนควร เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ โรงเรียนต้องบริการทั้งวิชาการและวิชาชีพแก่ชุมชน จะต้องให้การศึกษากแก่ทุกคน ไม่ว่าจะอยู่ในโรงเรียนหรือนอกโรงเรียน ผู้บริหารจะต้องมีการแนะนำสถาบันเข้าไปสู่ชุมชน และดึงชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมกิจกรรมของโรงเรียน ต้องมีความเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ทั้งนี้เพื่อเสริมสร้างสังคมในชุมชนให้เจริญขึ้น

4. การบริหารงานที่เกี่ยวกับอาคารสถานที่ ชุกรการ การเงินและการให้บริการ

ภิญโญ สาขร (2516 : 312-313) ได้ให้ความเห็นว่า งานบริหาร ชุกรการ เป็นงานที่เกี่ยวกับงานสารบรรณ คำนเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับกิจการทั้งภายใน และภายนอกโรงเรียน งานในค้ำนทะเลเบียนเอกสาร ที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนต่าง ๆ เช่น การวางสอน ทะเบียนห้องเรียน ปฏิทินโรงเรียน เป็นต้น การทำทะเบียนครู และ เจ้าหน้าที่ในโรงเรียน การเก็บเอกสารทางวิชาการ เช่น หลักศูทร ระเบียบต่าง ๆ นอกจากนี้ งานชุกรการยังเกี่ยวข้องกับบัญชี การเสนอต่าง ๆ ของโรงเรียนอีกด้วย พันธ์ หันนาคินทร์ (2513 : 235-238) กล่าวว่า งานชุกรการเป็นการบริการหน่วยงานต่าง ๆ ของโรงเรียนให้สามารถดำเนินไปตามจุดหมายที่ก้องการหรือที่ใ้กว้างไว้ จุดหมายที่สำคัญคือ การให้การศึกษาแก่นักเรียน กังนั้น หัวใจของโรงเรียนก็คืองานค้ำน ที่เกี่ยวกับการสอน และการให้บริการแก่นักเรียนซึ่งถือเป็งานหลัก ส่วนการทำบัญชี การรักษาเงิน การจัดซื้อของใช้ในเรื่องเกี่ยวกับการสอน ถือว่าเป็นองค์ประกอบที่จะ ทำให้สถาบันดำเนินไปด้วยความราบรื่น นอกจากนั้น พันธ์ หันนาคินทร์ ยังได้แบ่งงาน ชุกรการในโรงเรียนไว้คังนี้ คือ งานเกี่ยวกับสารบรรณ งานเกี่ยวกับการเงิน งานเกี่ยวกับการจัดห้างงบประมาณประจำปี งานเกี่ยวกับการควบคุมพัสดุครุภัณฑ์ งานเกี่ยวกับทะเบียนของนักเรียนและการรายงานกิจการต่าง ๆ งานเกี่ยวกับการดูแล รักษาอาคารสถานที่ งานเกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์ และการติดต่อกับประชาชน งานเกี่ยวกับการจัดรักษาความปลอดภัยให้แก่นักเรียน การควบคุมตัวบุคคลที่ไม่ได้เกี่ยวกับ การสอน เช่น คนงาน ภารโรง

ผู้บริหารโรงเรียนต้องมีความรู้ และความเข้าใจในงานชุกรการ การเงิน และบริการ เพราะงานนี้จะมีความสำคัญเอื้ออำนวยประโยชน์ต่อการเรียนการสอน สนับสนุนให้การ เรียนการสอนบรรลุวัตถุประสงค์

5. การบริหารกิจการนักเรียน

ภิญโญ สาขร (2516 : 204-251) กล่าวว่า งานบริหารกิจการ นักเรียนเป็นการบริหารและนิเทศบรรคากิจการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนในส่วน ที่ไม่เกี่ยวข้องกับการสอนในห้องเรียน ได้แก่ การดำเนินงานเกี่ยวกับสื่อต่าง ๆ คังต่อไปนี้คือ

การจัดทำสำมะโนโรงเรียน และการทำนายปริมาณนักเรียน การรับนักเรียน การแบ่งกลุ่ม และการเลื่อนชั้น รายงานเกี่ยวกับนักเรียนซึ่งได้แก่ ระเบียบ หรือทะเบียนนักเรียน และเวลามาเรียนของนักเรียน การดูแลให้นักเรียนรักษาระเบียบวินัยของโรงเรียน และปฏิบัติตามคำสั่งต่าง ๆ ของโรงเรียนโดยเคร่งครัด บริการแนะแนว ให้คำปรึกษาแก่นักเรียน บริการการศึกษาแก่เด็กเพื่อช่วยเหลือเด็กเป็นพิเศษตามความพร้อม ความสามารถ เช่น เด็กเรียนเร็ว หรือเด็กมีปัญญา เพื่อวางแผนแก้ไขบริหารเกี่ยวกับสุขภาพต่าง ๆ และกิจกรรมต่าง ๆ ของนักเรียน ได้แก่ สถานักเรียน ชมรมวารสาร การลูกเสือและอนุชาต การทัศนจร เป็นต้น เฟเบอร์ และ แชรร์รอน (Ferber and shearron, 1970 : 212-213) ได้ขยายขอบข่ายของการบริหารกิจการนักเรียนโดยแบ่งออกได้ดังนี้ สร้างและรักษาระเบียบและบัญชีเรียกชื่อนักเรียน สร้างเครื่องมือ วัสดุเพื่อปฐมนิเทศนักเรียน จัดบริการแนะแนว และให้คำปรึกษาหารือ จัดบริการด้านสุขภาพและอนามัย จัดทำระเบียบสะสมแต่ละคน จัดทำเครื่องมือประเมินความเจริญเติบโตของนักเรียน สร้างระเบียบวิธีการ เพื่อใช้กับนักเรียนที่ฝ่าฝืนระเบียบ

ฉะนั้น โรงเรียนควรคำนึงถึงคุณภาพนักเรียน ควรสร้างเสริมคุณลักษณะที่ดีแก่นักเรียนเพื่อออกไปรับใช้ประเทศชาติ เป็นพลเมืองที่ดีต่อประเทศชาติในโอกาสต่อไป

สรุป

งานบริหารการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา ทั้ง 5 ด้านที่กล่าวมา จะดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ต้องอาศัยผู้บริหารที่มีความรู้ ความสามารถ เข้าใจถึงภาระหน้าที่ดังกล่าว การดำเนินงานต้องอาศัยกระบวนการตัดสินใจสั่งการ เป็นสำคัญ การตัดสินใจสั่งการจะบรรลุเป้าหมาย ก่อประโยชน์ให้แก่หน่วยงานได้สูงสุด ผู้บริหารต้องเข้าใจเรื่องกระบวนการตัดสินใจสั่งการ องค์ประกอบของการตัดสินใจสั่งการ การให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีส่วนร่วมในการตัดสินใจสั่งการ อุปสรรคของการตัดสินใจสั่งการ ตลอดจนมีเทคนิคการตัดสินใจสั่งการ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

รังสฤษฎ์ ศรีวิชัย (2525 : 107-113) ได้ศึกษาพฤติกรรมการตัดสินใจและสั่งการในการบริหารการศึกษาของผู้บริหารการศึกษา ในเขตการศึกษา 11 พบว่าผู้บริหารส่วนใหญ่ทำการตัดสินใจและสั่งการด้วยตนเอง โดยอาศัยข้อมูลจากผู้ใต้บังคับบัญชา และให้กลุ่มผู้ใต้บังคับบัญชาร่วมพิจารณาตัดสินใจร่วมกัน พฤติกรรมการตัดสินใจของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก และขนาดใหญ่ต่างกันคือ ผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กอาศัยข้อมูลจากผู้ใต้บังคับบัญชาแล้วทำการตัดสินใจ แต่ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่เปิดโอกาสให้กลุ่มผู้ใต้บังคับบัญชาร่วมพิจารณา รวบรวมความเห็นแล้วจึงตัดสินใจ ผู้บริหารผู้ช่วยผู้บริหาร และหัวหน้าหมวดวิชา มีบทบาทในการตัดสินใจจากมากไปน้อยตามลำดับ ช่วงระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งที่ต่างกัน ทำให้พฤติกรรมการตัดสินใจสั่งการต่างกัน นอกจากนี้พบว่าอุปสรรคในการตัดสินใจที่เป็นปัญหามากคือ ระบบราชการที่ล่าช้า ขับซ้อน นิสัยบางประการของผู้ร่วมงาน ช่องทางติดต่อสื่อสารที่ยืดยาวและซับซ้อน ขาดข้อมูลที่สมบูรณ์ถูกต้องและเป็นปัจจุบัน

ประนอม บุญเนา (2521 : จ-ด) ได้ศึกษากระบวนการตัดสินใจสั่งการในวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาในสวนกลาง พบว่าผู้บริหารมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจสั่งการเกี่ยวกับงานบริหาร 5 ประเภท คือ งานวิชาการ งานบุคคล งานกิจการนักเรียน งานธุรการ การเงิน การให้บริการ และงานด้านความสัมพันธ์กับชุมชนในระดับปานกลาง แต่ผู้บริหารต้องการมีส่วนร่วมในงานดังกล่าวในระดับมาก ครู-อาจารย์มีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจสั่งการเกี่ยวกับงานวิชาการ งานกิจการนักศึกษา และงานความสัมพันธ์กับชุมชน ในระดับปานกลาง และมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจสั่งการ เกี่ยวกับ งานบุคคล และงานธุรการ การเงิน และการให้บริการ ในระดับน้อยมาก แต่ครู-อาจารย์ต้องการมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจสั่งการ เกี่ยวกับงานวิชาการ งานกิจการนักศึกษา และความสัมพันธ์กับชุมชน ในระดับมาก และต้องการมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจสั่งการ เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล และงานธุรการ การเงินและการให้บริการ ในระดับปานกลาง ผู้บริหารมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจสั่งการเกี่ยวกับ งานบริหารทุกประเภทมากกว่าครู-อาจารย์ ในระดับความต้องการ ผู้บริหารต้องการที่จะมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจสั่งการ เกี่ยวกับ งานวิชาการ

งานบุคคล และงานธุรการ การเงิน และการให้บริการ มากกว่าระดับความต้องการของครู ส่วนระดับความต้องการที่จะมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจสั่งการ เกี่ยวกับงานกิจการ นักศึกษา และงานด้านความสัมพันธ์กับชุมชน ของผู้บริหารและครู-อาจารย์ไม่แตกต่างกัน

วินัย สมมิตร (2521 : จ-ด) ได้ศึกษากระบวนการตัดสินใจสั่งการใน วิทยาลัยครูในประเทศไทย พบว่า ผู้บริหารต้องการที่จะมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจสั่งการ เกี่ยวกับงานบริหารการศึกษาทุกประเภท ในระดับมาก แต่ในระดับปฏิบัติจริง ผู้บริหารมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจสั่งการ เกี่ยวกับงานวิชาการในระดับมาก แต่มีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจสั่งการ ในงานอีก 4 ประเภทที่เหลือในระดับน้อย

อาจารย์ต้องการที่จะมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจสั่งการ เกี่ยวกับงานวิชาการ งานบุคคล งานกิจการนักศึกษา และด้านความสัมพันธ์กับชุมชน ในระดับมาก แต่ต้องการที่จะมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจสั่งการ เกี่ยวกับงานธุรการ การเงิน และการให้บริการ ในระดับปานกลาง ในการปฏิบัติจริง ปรากฏว่า อาจารย์มีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจสั่งการ เกี่ยวกับ งานวิชาการ งานกิจการนักศึกษา และงานด้านความสัมพันธ์กับชุมชน ในระดับปานกลาง และมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจสั่งการ เกี่ยวกับ งานบุคคล และงานธุรการ การเงินและการให้บริการ ในระดับน้อยมาก

ผู้บริหารต้องการที่จะมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจสั่งการ เกี่ยวกับงาน วิชาการ งานบุคคล และงานธุรการ การเงินและการให้บริการ มากกว่าระดับความต้องการของอาจารย์ ส่วนระดับความต้องการที่จะมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจสั่งการ เกี่ยวกับงานกิจการนักศึกษา และงานด้านความสัมพันธ์กับชุมชนของผู้บริหาร และอาจารย์ ไม่แตกต่างกัน ในระดับปฏิบัติจริง ผู้บริหารมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจสั่งการ มากกว่าอาจารย์ทุกประเภท